

Spiekerskorne

VAKONDERDEEL
schrijven

KLAS
6 TSO

ONDERWERP

Thema: Schrijven met betrekking tot de sociologische structuur van de taal.
Deelonderwerp: Sociale taalkringen, geografische taalkringen.

BEDOELING

1. De leerlingen krijgen inzicht in sociale taalkringen.
2. De leerlingen krijgen inzicht in geografische taalkringen.
3. De leerlingen schematiseren de inhoud van teksten.
4. De leerlingen verwerven inzicht in de verschillen tussen dialect en standaardtaal.
5. De leerlingen brengen verslag uit over individueel werk.
6. De leerlingen toetsen nieuwe kennis aan eigen taalgebruik.
7. De leerlingen corrigeren dialectismen en herschrijven een gesprek.

MATERIAAL

J. Pieters: Nederlands 5/6. Malle: De Sikkkel.
J. Kuitenbrouwer: Moet kunnen!, gebaseerd op Turbotaal. Van socio-babbel tot yuppiespeak. Amsterdam: Aramith, 1987. (zie bijlage)
Cassettebandje met gesprekken in dialect.

LESVERLOOP

Les 1

- Inleidend gesprek over de sociologische structuur van de taal.
- De leerlingen lezen de zakelijke tekst 'Sociale taalkringen' uit Pieters. De leerkracht geeft een korte herhaling over het opstellen van een tekstschema.
- De leerlingen schematiseren de vermelde tekst. Een leerling brengt aan het bord verslag uit over zijn individueel werk. Leerkracht en leerlingen leveren commentaar, en uiteindelijk komt een modelschema op het bord. Alle leerlingen maken aantekeningen in hun map.
- Voorbereiding op les 2: De leerlingen lezen de tekst 'Moet kunnen!' van Kuitenbrouwer.

Les 2

- De leerlingen bespreken de tekst 'Moet kunnen!' uitvoerig aan de hand van inhoudsvragen.
- Voorbereiding op les 3: De leerlingen luisteren naar gesprekken op straat, in winkels, in disco's ... en noteren woorden, uitdrukkingen i.v.m. de gelezen tekst.

Les 3

- De leerlingen bespreken hun verzameld taalmateriaal.
- Voorbereiding op les 4: De leerlingen lezen en schematiseren de zakelijke tekst 'Geografische taalkringen' uit Pieters.

Les 4

- Een leerling komt aan het bord en stelt zijn schema voor. Leerkracht en medeleerlingen verbeteren en vullen eventueel aan. Opnieuw wordt een modelschema in de map opgetekend.
- Geluidsopnamen van vier dialecten worden beluisterd: Westvlaams, Oostvlaams, Antwerps, en Brussels. De leerlingen onderzoeken de verschillen tussen de dialecten. Op basis van hun eigen dialect gaan ze de verschillen tussen dialect en standaardtaal na. Ze hebben hierbij oog voor de uitspraak, het woordgebruik, en in beperkte mate voor de grammatica. De resultaten worden klassikaal besproken.
- Aansluitend krijgen de leerlingen een schrijfo opdracht. Ze beluisteren een dialectopname, zuiveren ze van dialectismen, en herschrijven het stuk in de standaardtaal. Die opdracht geldt als taak en wordt in één van de volgende lessen verbeterd.

NAWOORD

In april 88 werd aan de VUB een studiedag georganiseerd rond taalbeschouwing en schriftelijke taalbeheersing. Piet Van de Craen lanceerde o.a. een aantal ideeën en principes i.v.m. schrijfvaardigheid. Naar aanleiding daarvan heb ik bovenstaande lessen uitgewerkt rond het thema 'schrijven met betrekking tot de sociologische structuur van de taal'.

Evaluatie van het thema: de leerlingen waren enthousiast. Bij de verzameling van het taalmateriaal hebben zij zich werkelijk ingezet. De ietwat speciale tekst van Kuitenbrouwer heeft zeker reacties losgeweekt en spreekt jongeren aan omdat hij ook over hun taalgebruik handelt. Sommige leerlingen dwepen nu met een aantal 'turbo-termpjes'. Zo kwam een jongen in de klas en zei: 'Ik word nog depri van al die toetsen, ik zie het echt niet meer zitten.' Een medeleerling antwoordde onmiddellijk: 'Problemibo?'

Geert Van den Branden, Salsiastraat 9, 2540 Hove